

quam de re maxime Tua, ex nunc et in aeternum. Toties displicent mihi peccata omnia, quae a mundo condito perpetrata sunt, et usque ad finem perpetrabuntur: utinam, o bonum meum, vice cujuscunque peccati millia millium obsequiorum Tibi impenderentur. Toties dimitto ex corde propter Te omnibus, qui me unquam offenderunt vel offendunt, et pro qualibet offensa mihi irrogata peto, Domine, ut des illis insigne aliquod beneficium, et tandem mortem, qualem mihi opto, felicissimam. [NB. Si quis aegrotus forte vindictae tentationibus graviter laborat et periculum est, ne succumbat, melius erit, si ultima verba ‚et pro qualibet etc.‘ omittantur.] Demum toties offero divinae majestati Tuae, quidquid boni possum offerre, maxime vero vitam, passionem et mortem Redemptoris mei Jesu Christi, ac omne Tuum in Teipso beneplacitum, in gratiarum actionem pro beneficiis, quae a Te accepi, et pro caritate, qua ab aeterno dilexisti me, et pro omnibus donis et gratiis, quibus Angelos et Sanctos omnes, speciatim Beatam Virginem et humanam Christi naturam exornasti, sicut etiam pro omnibus beneficiis iis collatis, qui debitas gratias Tibi nunquam persolverunt. Hunc ipsum actum, quem nunc elicio, toties denuo ratum esse volo, quoties aliquod e signis praedictis edidero. Quoties ergo dicta signa occurrent, declaro, intentionem meam esse, tot vicibus id ratum facere, quot sunt creaturae, imo quot sunt creaturae possibiles, vel toties, quoties hanc intentionem meam iterari cogitatu possibile est; atque hoc intendo pure ob amorem Tui in agnitionem supremae Majestatis Tuae, ex motivis sanctissimis et perfectissimis, quae habere debeo vel possum.“

Notat idem Lacroix ib. n. 1864 sapienter: „Expedi, ut quivis recens ordinatus sacerdos sibi componat industrias et modos juvandi moribundos et agendi cum aegrotis.“ Libelli complures ad manum sunt. Praeter allegata et S. Alphonsi *praxim confessarii* habes e. g. S. Caroli Borrom. *instructiones de cura et visitatione infirmorum* in Act. Mediolan., Scupuli append. ad *pugnam spiritualem* (libell. etiam germanice editum). Breves et nervosas aspirationes diversarumque virtutum actus habes in laudato opusculo Sⁱ Alphonsi *prax. confess.*, Schneider *manuale sacerdotum Append. II*, et in ipso Rituali Romano.

Sectio IV. — Appendix.

De remissione poenarum temporalium Sacramentum Poenitentiae complente, seu de Indulgentiis.

⁵²³ Post sacramentum poenitentiae convenit, ejus quasi complementum considerari, quod in indulgentiis habetur.

Nam poenitentiae sacramentum gratia quidem est, sed gratia mixta cum justitiae rigore, ita ut nomine Dei Ecclesia reum ad tribunal vocet atque sacerdos in ipsa remittendi actione etiam punire possit et debeat. Nihilominus Christus Dominus sui infiniti meriti et satisfactionis applicationi limites non posuit, atque ipsum divinae justitiae rigorem, quem in sacramentali absolutione misericordia non plane absorbit, nova potestate indulgentiarum Ecclesiae concessa, vere ligavit atque devinxit.

Imo catholicae doctrinae dogma de indulgentiis, ut mox patebit, quasi compendio quodam complura dogmata eaque solatio plenissima complectitur. Peccati magnitudinem atque foeditatem ostendit, infinita Christi merita eorumque efficaciam illustrat, pietissimam Dei misericordiam atque liberalitatem patefacit, justorum apud Deum acceptabilitatem atque potentiam manifestat, mutuum unionem et caritatem inter fideles commendat, poenitendi animum desideriumque incitat, odium peccati atque peccatorum conversionem promovet, zelum animarum et divinae gloriae inflammat.

At haec ipsa lectori meditanda atque consideranda relinquere debemus; restringimur ad ea capita breviter indicanda, quae cum sacramento poenitentiae et munere confessarii magis cohaereant.

Tridentinum sess. 25 de *indulgentiis* haec pauca definit:

„Quum potestas conferendi indulgentias a Christo Ecclesiae concessa sit, atque hujusmodi potestate, divinitus sibi tradita, antiquissimis etiam temporibus illa usa fuerit: sacrosancta synodus indulgentiarum usum christiano populo maxime salutarem, et sacrorum Conciliorum auctoritate probatum in Ecclesia retinendum esse docet et praecipit, eosque anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant.“

Caput I.

De indulgentiis generatim.

Articulus I.

Summa capita doctrinae de indulgentiis.

I. Indulgentia intelligitur remissio poenae temporalis post deletam ⁵²⁴ culpam Deo aut in hac aut in altera vita exsolvendae, per ecclesiasticam potestatem extra sacramentum concessa: quae aut totalis aut partialis est.

II. In Ecclesia esse potestatem ipsis fidelibus hanc poenam condonandi, tum in S. Scriptura satis indicatur, tum ex Traditione et praxi Ecclesiae plenius ostenditur.

III. Quam potestatem seu remissionem ad ipsos fideles defunctos in purgatorio existentes extendi, ex aliis doctrinae catholicae dogmatibus jure infertur, maxime vero ex praxi Ecclesiae indubium evadit.

IV. Modus autem, quo potestas illa exercetur, diversus est, prout circa vivos aut defunctos versatur: erga vivos absolutione et solutione exercetur, defunctis indulgentiae mera solutione per modum suffragii applicantur.

V. Ut indulgentia valeat, requiritur non solum potestas in concedente, sed etiam ex parte rei justa causa, quum aliter a communi ordine divini juris, quod pro peccatis post baptismum commissis etiam deleta culpa delinquentis postulat temporaneam punitionem, nequeat recedi.

VI. Ex parte vero ejus, qui lucretur indulgentias, requiritur 1) remissio culpa jam facta, 2) voluntas lucrandi indulgentiam, 3) operum, quae praescripta sint, exacta impletio.

Articulus II.

Explicatio singulorum, quae ad notionem et participationem indulgentiarum spectant.

§ 1.

De conceptu indulgentiarum nota:

525 1. Agitur de remissione poenae temporalis *in foro Dei* debitae. Incaute igitur quidam scriptores indulgentias pro remissione poenae in solius Ecclesiae foro debitae acceperunt. Quod jam in Lutheri artic. 19 a Leone X. proscripto: „Indulgentiae his, qui veraciter eas consequuntur, non valent ad remissionem poenae pro peccatis actualibus debitae apud divinam justitiam“ et in conciliab. Pistoriensi etiam clarius damnatum est; videl. Constitutio „*Auctorem fidei*“ ita habet: „40. Propositio asserens, indulgentiam secundum suam praecisam notionem aliud non esse, quam remissionem partis ejus poenitentiae, quae per canones statuta erat peccanti“, quasi indulgentia praeter nudam remissionem poenae canonicae non etiam valeat ad remissionem poenae temporalis pro peccatis actualibus debitae apud divinam justitiam: falsa, temeraria, Christi meritis injuriosa, dudum in art. 19 Lutheri damnata.“

2. Remissio aut totalis fieri potest, aut partialis. Quare prout totius poenae aut certae illius partis remissio a concedente intenditur, *plenaria* indulgentia habetur, aut *partialis*.

526 3. Partialis indulgentiae concessio olim non raro sic enuntiabatur, ut diceretur concedi v. g. tertiae partis peccatorum remissio. (Notum est enim nomine „peccati“ saepissime ipsum *poenae reatum* designatum esse.) Nunc vero constans usus est, ut concedatur indulgentia tot et tot dierum, annorum, vel tot annorum et quadragenarum. Norma desumpta est ex poenarum canonicarum, quae antea infligebantur, mensura; atque tantum intenditur, ut remittatur poenae coram Deo residuae, quantum poenitentia canonica tot dierum vel annorum coram Deo per ipsam satisfactionem poenalem delevisset. Quod vero quadragenae annis saepe adduntur, ea ratio est, quia in poena canonica imposita a *communi* modo poenitendi per totum assignatum tempus observando certa tempora quadragesimalia distinguebantur, quibus arctiore modo poenitentiae opera peragi debebant.

At quum valor omnium operum ex poenitentia assumendorum coram Deo pluris minorisve aestimaretur pro majore minoreve fervore atque dispositione poenitentis, primum est, concludere, etiamnunc indulgentias illas partiales apud diversos, qui eas lucentur, diversum valorem coram Deo habere pro meliore dispositione ejus, qui opera ad indulgentias praescripta exercent.

4. Plenaria indulgentia olim ita distinguebatur, ut vel plena vel plenior vel plenissima remissio poenarum diceretur. Quae expressio quid proprie sibi voluerit, non omnino quidem convenit inter scriptores. Sed planior modus sensum attingendi videtur esse, si *plena* remissio ad poenas canonice *impositas* et eam poenae Deo debitae partem, quae his respondeat, referatur, *plenior* ad poenas et impositas et secundum rigorem canonum *imponendas*, si forte re ipsa ita impositae non fuerint, *plenissima* ad remissionem omnis poenae Deo debitae, etiamsi excedat debitum secundum canones imponendum. Nunc autem *quaelibet plenaria* indulgentia ultimo sensu intelligitur.

5. Plenariam indulgentiam nihilominus saepe homines *non plene* 527 lucrari, patet ex eo, quod saepe non ab omni *culpa* venialis reatu immunes sunt. Quare in illis adjunctis lucrari quidem possunt remissionem omnis illius poenae temporalis, quae pro culpis jam remissis residua est, non vero, quae pro culpis nondum remissis debetur. Quod autem quidam putaverunt, tunc nihil remitti, quasi indulgentia plenaria aut plenissimo sensu omnem poenam temporalem deleteret, aut nullam, id sine ulla ratione sumitur. Et quoniam tandem res ex mente S. Pontificis concedentis pendet, quomodo suspicari possunt, Pontificem, qui animum amplioris gratiae concedendae prae se ferat, quam si partialem indulgentiam largiatur, revera ita comparatum esse, ut eam gratiam tam multis hominibus illusoriam reddat et multo infra partialis indulgentiae valorem deprimat!

§ 2.

Probatum Ecclesiae potestas.

1. Christus Dominus contulit Apostolis suis et imprimis S. Petro ejus- 528 que successoribus plenissimam potestatem ligandi et solvendi, quaecumque cum fine Ecclesiae praestituto atque continua praxi probato connectuntur. Matth. 16, 19: „Et tibi dabo claves regni coelorum, et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis; et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in coelis.“ Verum sicut pro peccatis commissis puniendo ligare, ita non culpa tantum reatum, sed etiam poenas coram Deo debitas solvere cum fine Ecclesiae intime cohaeret, quippe quae ad hoc instituta sit, ut hominum cum Deo reconciliationem atque unionem beatam perficiat. Idque eo magis dicendum est, quia aliunde ex catholica doctrina certum est, temporalis poenae reatum et propria et aliena satisfactione posse exstingui. Neque ratio est, cur illa Ecclesiae potestas ad solam sacramentalem poenae temporalis diminutionem restringatur: amplissima enim potestas, prout verbis Christi continetur, non alios limites patitur, nisi qui ex natura rei aut ex positiva Christi voluntate exigantur; sed Christum restrictionem apposuisse non probatur, natura vero ipsius temporalis poenae non exigit, ut per solum sacramentum remittatur.

2. Idem comprobatur ex II. Cor. 2, 10, ubi S. Paulus Corinthio incestuoso in persona Christi poenam pro peccatis antea impositam remittit: quod vix convenienter explicatur, nisi admittatur, hanc remissionem ita factam esse, ut etiam coram Deo homo ille a reatu et culpa et poenae liber evaserit.